

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 9 (1543)

Аўторак, 31 студзеня 1961 года

Цана 4 кап.

Няўхільны наступ

На заводах і фабрыках, у калгасах і саўгасах, на будоўлях і транспарце — усюды кіпіць стваральная праца. Кожны дзень багаты слаўнымі справамі, кожны дзень нараджае новых і новых герояў нашых дзён. Сямігодку — дэтрэмінавалі — вось дзівя савецкіх людзей. Велічыня задачы саміадавага плана, пастаяльна XXI з'ездам КПСС, націскаючы на працоўны гераізм. Сямігодка — гэта кроўная справа кожнага савецкага чалавека, поспехі ў яе выкананні — гэта радасць усіх нас.

Днямі ў друку было апублікавана паведамленне Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савецкім Міністэрстве аб выніках выканання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР у 1960 годзе.

Усе савецкія людзі з радасцю ўспрымаюць лічбы і факты гэтага паведамлення — лічбы і факты, што адлюстроўваюць ншы магучыя крокі ў будучыню. Працоўныя Савецкага Саюза дабіліся ў 1960 годзе — другім годзе сямігодкі — новых поспехаў у развіцці ўсіх галін народнай гаспадаркі і далаежнага павышэння дабрабыту савецкіх людзей.

Дэтрэмінавалі выкананне другога года сямігодкі па агульнаму аб'ёму прамысловай вытворчасці. Больш, чым намаячалася, выплывае чыгуны, сталі, пракату чорных металаў, важнейшых відаў каларовых металаў, многіх відаў прадукцыі машынабудавання, электраэнергіі, нафты, вугалю, мінеральных угняняў, штурчанага і сінтэтычнага валакна, тканін, прыхатачных вырабаў, скуранага абутку і іншых відаў прадукцыі. На 6,6 мільярда рублёў больш, чым вызначалася кантралёльным лічбамі, было атрымана прамысловай прадукцыі ў 1960 годзе. Якое гэта крамяоўнае сведчанне натхнёнай працы савецкага рабочага класа!

Есць выдатныя здымкі і ў галіне сельскай гаспадаркі. Пасяўныя плошчы ўсіх сельскагаспадарчых культур расшырыліся ў параўнанні з 1959 годам на 6,7 мільёна гектараў.

У сабодных раёнах краіны летася былі неспрыяльныя ўмовы надвор'я. І усё ж валавыя зборы збожжавых культур, цукровых буркоў, сланечнікаў, яльняў, гародніны і іншых культур былі вышэйшымі, чым у 1959 годзе. Павялічылася ў калгасах і саўгасах вытворчасць мяса, малака, яе. Агульны вырбас малака склаў у СССР у 1960 годзе 848 тысяч тон, або 4 кілаграмы на душу насельніцтва. У 3ША летася вырбасена 665 тысяч тон мяса, або 3,7 кілаграма на душу насельніцтва.

Радасныя поспехі ў галіне транспарту, у капітальным будаўніцтве. У мінулым годзе ўступілі ў строй звыш 1.000 новых буйных дзяржаўных пра-

мысловых прадпрыемстваў і вялікая колькасць цэхаў на дзюочых прадпрыемствах.

Будаўніцтва новых фабрык і заводаў, чыгунак і каналаў, павялічэнне прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці — усё гэта дзеля таго, каб савецкі чалавек жыў лепш і лепш. Мінуты год характарызуецца далаежным павышэннем матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўня жыхароў краіны. Нацыянальны даход СССР у параўнанні з 1959 годам павялічыўся на 8 працэнтаў. Рэальныя даходы працоўных у рэаліі на аднаго працоўнага ўзрастаў за год на 5 працэнтаў. Насельніцтва атрымала з грамадскіх фондаў спажывання — на народную адукацыю, медыцынскія абслугоўванне, сацыяльнае забеспячэнне і розныя выплаты і іншыя 24,5 мільярда рублёў, супраць 23 мільярдаў у папярэднім годзе. У 1960 годзе завершан пераход рабочых і службовых на шасцігодовы і шасцігадыны рабочы дзень. Павялічыўся продаж тавараў насельніцтву. Культурна-бытавыя будаўніцтва.

Наша краіна знаходзіцца на новым магутным уздыме. Шматнацыянальная сям'я савецкіх народаў дружна, згуртавана працуе над здысненнем планаў камуністычнага будаўніцтва. Дастойны ўклад у выкананне сямігодкі ўносяць і беларускі народ.

У паведамленні Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савецкім Міністэрстве БССР, якое днём апублікавана ў друку, прыведзены ўсебаковыя і пераканальныя дэдацыі аб выніках выканання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР у 1960 годзе. Пераможны наступ сямігодкі — вось як каротка можна вызначыць гэты вынікі працы Беларускага народа ў мінулым годзе. Дзяржаўны план па выпуску валавога прадукцыі прамысловасці перавыканана. А прамысловасць у нашай рэспубліцы — гэта самы разнастайны прадпрыемствы: яны даюць аўтамабілі і трактары, сталі і электраўрашнікі, тканіны і абутак, радыёапаратуру і тэлевізары, швейныя машыны і лічынкі, і многае-многае іншае. І ўсё гэта гэта ў 1960 годзе выплывае больш, чым у папярэднім годзе.

На прамысловых прадпрыемствах рэспублікі ў 1960 годзе працягвалася далаежнае ажыццяўленне мэраліпрамываў па развіцці і ўкараненню новай тэхнікі, праводзіліся работы па распрацоўцы і асваенню выпуску новых, больш дэканальных тыпаў машын і абсталявання. Прынядзём хоць бы адзін з многіх прыкладаў. Беларускі аўтамабільны завод у 1960 годзе распрацаваў і выпусціў 40-тонны аўтасамавоз «МАЗ-530», выпусціў даследны ўзор сядзельнага аўтамабіля-цягача

«МАЗ-525 Г», прызначанага для работ з 54-тонным паўпрычэпам.

Імчынне дэтрэмінавалі выкананне сямігодкі — вось чым адметная праца рабочых, інжынераў і тэхнікаў Беларускай Механізацыі і аўтаматызацыі вытворчых працэсаў, творцаў аўтамабіляў, укараненне новых прадукцыйных тэхналагічных працэсаў — усё гэта спрыяе зладжанай рабоце заводаў і фабрык, павышэнню прадукцыйнасці працы.

У паведамленні ЦСУ пры Савецкім Міністэрстве БССР прыводзяцца таксама дэдацыі аб развіцці сельскай гаспадаркі рэспублікі. Пашырэнне пасяўных плошчаў, рост валавога збору збожжавых і іншых культур, павелічэнне пагаляў грамадскай жыўлы ў калгасах і саўгасах, павялічэнне вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі — вось галоўныя рысы мінулага сельскагаспадарчага года рэспублікі.

Дэсятыты далаежных поспехаў у развіцці транспарту, рознічнага тавараабароту, народнай асветы і г. д. У мінулым годзе вышэйшымі навукальнымі ўстановамі рэспублікі выплывае на 10 тысяч спецыялістаў, сярэдні спецыяльны навукальны ўстановам — звыш 16 тысяч. Колькасць навуковых работнікаў павялічылася ў параўнанні з 1959 годам на 10 працэнтаў і складала каля 7 тысяч чалавек.

Расшырылася кінасетка, павялічылася колькасць наведванняў кінасеансаў. Тэатрамі і музычнымі арганізацыямі рэспублікі абслужана 5 мільярд гледачоў, або на 9 працэнтаў больш, чым у 1959 годзе. Тыраж кніг, выданняў, летася, склаў 14 мільярд 230 тысяч экзэмпляраў, павялічыўся тыраж газет, часопісаў і іншых перыядычных выданняў.

Вынікі выканання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР у 1960 годзе сведчаць аб далаежным уздыме эканомікі, развіцці культуры, павышэнні дабрабыту працоўных.

Краіна ўступіла ў трэці год слаўнай сямігодкі. Падсумавваючы свае поспехі, савецкі народ натхнёна працуе над вырашэннем новых задач. Яны, гэтыя задачы, вялікі і складаны. У развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі ёсць яшчэ недахопы. Студзеньскі Пленум ЦК КПСС вызначыў канкрэтны праграму, накіраваную на шпарты уздым усіх галін сельскай гаспадаркі. У гэты дзень працінікі града і вёскі аўтамабіляў, радзінні студзеньскага Пленума ЦК КПСС, вышукваюць рэзервы і магчымасці далаежнага росту вытворчасці на кожным прадпрыемстве, у кожным калгасе і саўгасе.

Вырашычы задачы трэцяга года сямігодкі, савецкі народ узямае народную гаспадарку сваёй краіны на новыя вышыні.

Насустрач XXII з'езду КПСС

СЁННЯ ў ПАЛІГРАФАСТАЎ

Не кожны раз, калі чытаеш цікавую кнігу, прыгадаеш, што акрамя пісьменніка да яе прыкладлі шмат працы і іншыя людзі.

Паліграфічны камбінат імя Якуба Коласа. Варта пераступіць парог гэтага прадпрыемства — і адразу адчуеш, што апынуўся ў бурлівым патоку жыцця, у сённяшнім і аўтаршым дні нашых працоўных.

Амаль дзюдхвясны калектыв камбіната стаў на ганаровую вахту ў гонар XXII з'езду КПСС. Кожны цэх, кожная брыгада, кожны рабочы прасікуны паўчэнне адказнасці за ўзятыя абавязальнасці. З кім бы ні пачаў гутарку — пачуеш адно: «Мы панау сваёму слову ведаем. Мікіта Саргеевіч Друшчюк правільна гаварыў у Пленуме ЦК, што патрэбна ўсё ўзавачыць, удзічыць і тады браць абавязальнасці. Мы так і зрабілі».

Ратацыяна-друкарскі цэх. Адметная чысціна і падрабязнае акуртанасць яа кожнай машыны. Тут робіць першыя крокі ў далейшы шлях падручнікі, брашуры, мастацкая літаратура...

Вось брыгада камуністычнай працы, якую ўзвачальвае Мікалай Левановіч, другое падручнікі для сем'ях класаў. Роўна гудуць аэдактары, шырокае істужка паперы імяліва біжыць па валіках машыны, а ў другім канцы з канвеера сыхдаюць гатовыя аркушы будучай кнігі.

Мікалай Левановіч раз-пораз падходзіць да канвеера і разглядае на-

друкаваны тэкст. Яго штосні непакідае. Раптам ён спыняе машыну і звяртаецца да сяброў:

— Будзем манаць падшпіннік. Шмат дарагога часу страцім, ды што ж зробім? Даваць драўняну якасць — не маем права. Нашага браку ўжо не пераробім.

«Не маем права». Гэтыя словы прагучалі раўна і набылі нейкі асаблівы, падрабязны сэнс. Мы, савецкія людзі, не можам мірыцца сёння з абмяжаванцю ў працы, нават самай драўнянай. Не маем на гэта права па загаду свайго сумлення.

У асветна-друкарскім цэху працуе выдатная моладзь. Тут да кожнай кнігі рыхтуюць «вспратку», друкаую дадчыную літаратуру, плакаты і многа іншай прадукцыі. Брыгада Міхаіла Ішукіна ў мінулым годзе выдала гадавы план да сёмага лістапада і заваявала ганаровае званне — брыгады камуністычнай працы.

— Цяпер у нас аб'ём работы значна пашырўся, — гаворыць Міхаіл, — але працаваць будзем яшчэ лепш. У кастрычніку адбудзецца з'езд нашай партыі. А я ж кандыдат у члены КПСС!

Нарэшце, макетна-пералётны цэх. І тут працуюць дзвучыты брыгады камуністычнай працы на чале з камсамолкай Зойй Марцінкевіч. На паліграфічным камбінате цяпер не сустрачэнне брыгады, якая б не атрымала гэтага

высокага звання або не змагалася за яго.

Тут дзвучыты рыхтуюць сігналныя акеміяры падручнікаў, кніг, брашуры і даюць ім першыя публікі ў жыццё.

Куды б ні заглянуў, аб чым бы ні загаварыў з паліграфістамі камбіната — гутарка лярывдзе да размовы аб маючым адычца з'ездзе партыі, аб выкананні вытворчай праграмы. А яна, дарэчы, не малая, і выкананне дэкадэты абавязвае да 25 снейня. Для гэтага камбінат павінен выпусціць каля 175 тысяч экзэмпляраў кніг і брашуры за дзень. Усяго ў гэтым годзе чытачы атрымаюць каля 53 мільянаў экзэмпляраў кніг і брашуры.

Паліграфісты разгарнулі шырокае сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне сваіх абавязальнасцяў. Днямі тут выйдзюць з друку кнігі А. Дадзімава «Над Неманам», Э. М. Вядулі «Салавей», С. Вабронка «Ям сцені Браслаўскай крапасці» і інш. Нашы дзці атрымаюць кніжку вершаў Н. Пільвіча «Сіні домік» у яркім і прыгожым афармленні.

Многа цікавых кніг атрымае чытач у гэтым годзе.

І. МЯЦЬКО.

Гастролі канцэртнай брыгады

Для абслугоўвання працоўных Мядзельскай і Віцебскай абласцей выехала канцэртная брыгада Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У яе складзе канферансе Г. Дзідэнка, ваякісты — аслужаны артыст Каз. ССР Т. Ліхачовіч, І. Вішнеўская, вялічальнік П. Салодчанка, жанглер А. Духдін і іншыя. Першыя канцерты сталічных артыстаў адбыліся ў райцэнтрах Асіповічы і Берасно.

Пасляга артыстаў філармоніі прадаўжыцца і ў лютым, за які мяркуецца наладзіць каля 30 выступленняў.

36 кінанстановак у раёне

Недаўдэй той час, калі ў Глыбоцкім раёне Віцебскай вобласці завершыцца суцэльная кінафікацыя. Цяпер тут працуюць статынарныя кінанстановак у 18 калгасах і саўгасах. А ўсяго ў раёне 36 кінанстановак. Пераважна большасць працоўнікаў сядзі магчымасць 2—3 разы на тыдзень глядзець кіно.

Н. ІВАНОВ.

Трэці пленум праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі

1. Сцэнарый — аснова фільма

Нашы пісьменнікі, клопаючыся пра тое, каб данесці мастацкае слова як мага да большага кола людзей, павінны шырэ і смялей выкарыстоўваць такія дэясныя сродкі выхавання мас, як кіно, радыё і тэлебачанне. Іх пачэсны абавязак — дапамагчы работнікам Беларускай кінамагарафі ў стварэнні добрых сучасных фільмаў, бо толькі паўнацэнны сцэнарый, напісаны вопытным літаратарам, здалека забеспячэць поспех твора кінамастаства. Наогул, звяртаючыся да гісторыі савецкага кіно, можна з упэўненасцю сцвярджаць, што, дзякуючы дапамозе пісьменнікаў, кінамагараграф дабіваўся ў мінулым і дэнавацца зараз сапраўды высокага ідэіна-мастацкага ўзроўня кінафільмаў. Вось чаму пытанні творчага супрацоўніцтва паміж пісьменнікамі і работнікамі кінамагарафі рэспублікі занялі ўвагу трэцяга пленума праўлення СП БССР.

Сёння, калі Беларускае студыя мастацкіх фільмаў пашырае тэхнічную базу, а значыць і павялічвае выпуск кінакарцін, асабліва востра адчуваецца патрэба ў новых высокамастацкіх сцэнарыях. Студыя «Беларусьфільм» ужо набыла некаторы стаючыя вопыты работы з пісьменнікамі-кінадраматургамі. З поспехам працілі на экраны нашай краіны і за мяжой фільмы «Чырвоныя лісце», пастаўлены рэжысёрам Ул. Корш-Сабыліным па сцэнарыю А. Кулішова і А. Кучара; дзіцячы фільм «Дзвучынка шукае баншук», створаны рэжысёрам І. Годубам па сцэнарыю К. Губаравіча і Я. Рыса. Сёння былі сустраць савецкі гледачоў і фільмы «Пачасце таварыччэ» (рэжысёр І. Шульман, сцэнарый А. Махаёнка) і «Гадзініцы спыніўся апоўначы» (рэжысёр М. Фігуроўскі, сцэнарый А. Кучара і М. Фігуроўскага).

Па сцэнарыях беларускіх аўтараў былі створаны і фільмы «Першыя выправавані» (па матывах трылогіі Я. Коласа «На рэстанях»), сцэнарый Я. Кулішова і М. Лужаніна; «Наперадзе крутыя павароты» (рэжысёр Віктараў, сцэнарый А. Маўзоўна).

Аднак усё гэта — кінатворы, сцэнарыі якіх ужо рэалізаваны. Як адзначыў у дакладзе на пленуме дырэктар кінастудыі «Беларусьфільм» П. Кукушкін, праз работнікі кіно не маюць падрыхтаваныя сцэнарыі ў першую чаргу — на тэмы сучаснасці.

Цікажасці пры стварэнні новых фільмаў вынікаюць з таго, што не вырашана сцэнарыйнае праблема.

Нават рэспубліканскі конкурс 1959 г. на лепшы літаратурны сцэнарый не даў адпаведных вынікаў. Хоць пасля яго і паступілі на студыю некалькі сцэнарыяў, адзначаных

завучвальнымі прэміямі, але відавочна, што журы пры ацэнцы твораў кіравалася не столькі іх літаратурнымі вартасціма, колькі актуальнасцю ўзятая тэмы. Мэтэй закрытага конкурсу, аб'яўленага пасля, было выяўленне новых іменаў сцэнарыстаў, прыцягненне шырокага кола пісьменнікаў да работы ў кіно. Спадзяваліся на конкурс, толькі чатыры належаў беларускім пісьменнікам.

Сярод мэраліпрамываў, накіраваных на вырашэнне сцэнарыйнае праблемы, П. Кукушкін называе рэарганізацыю сцэнарыяна адыдзела. На студыю былі запрошаны ў якасці дапаможнага рэдактара А. Кулішоў, начальніка сцэнарыяна адыдзела М. Гарулёў, у якасці старшых рэдактараў М. Лужанін і А. Махаёнка.

— Запрашаючы пісьменнікаў на работу ў кіно, студыя спадзявалася, — гаворыць П. Кукушкін, — што гэта палепшыць сувязь з вялікім атралам сабратаў па пярэ і ў выніку выйграе справа напісання сцэнарыяў. Аднак гэтага не здарылася. Не таму, што сцэнарыі адыдзела працаваў дрэнна, а таму, што сцэнарыйнае праблема больш складаная, чым здаецца на першы погляд. Сцэнарый — не толькі справа аўтара і людзей, якія працуюць над літаратурным творам. Яго ўзвасябленне ў першую чаргу залежыць ад рэжысёра.

Дакладчык паведамае, што на студыі да апошняга часу існавала практыка раз'яднанай працы над сцэнарыем сцэнарыяна адыдзела і рэжысёра. Бяскоўныя праўкі, якія робіліся і аўтарам і адыдзела, не ўлічвалі работу рэжысёра над літаратурным перааснавоў фільма, не ўлічвалі яго індывідуальныя пошчкі. Па

сунтасці, такая праца не прыносіла ніякай карысці.

Значэнне рэжысёра як першага дапаможна і памочніка пісьменніка ўзрастае ў сувязі з тым, што мы не маем сталых калоду прафесіяналаў-сцэнарыстаў. На думку П. Кукушкіна, трэба актывізаваць працу рэжысёраў, паслаць іх разам з літаратарамі ў творчыя камандзіроўкі на новабудоўлі, на заводы, у калгасы. Трэба, каб кожны кінарэжысёр меў свой творчы індывідуальны план і згодна яго працаваў разам з пісьменнікам. Гэды значна скараціць тэрмін прадаждання сцэнарыяў, лепш будзе выконвацца тэматычным планам студыі, павысціцца якасць карцін.

Есць шчыра адна пераходка, якая стаіць на шляху да рэалізацыі сцэнарыяна. Вядома, што ёсць кінастудыі краіны прадастаўляе права самастойна вырашаць лёс сцэнарыя: запускаць ці не запускаць яго ў вытворчасць. Чамусьці наша кінастудыя, гаворыць П. Кукушкін, адмовілася ад гэтага права ў карысць Міністэрства культуры і яго Упраўлення па справах мастацтва. Шлях сцэнарыяна ад рэдакцыйнага савета праз мастацкі савет студыі да Міністэрства культуры вельмі марудны і доўгі, нават калі не ўлічваць папярвак, якіх патрабуе кожная інстанцыя. Напрыклад, рэжысёрскі сцэнарый фільма «Калі спяўніцтва 30 год» працякаў у міністэрства роўна месяц у той час, як ён павінен быў быць запущаным ў вытворчасць не адыдзела.

Гаворачы пра ўздым пісьменнікаў у стварэнні фільмаў, П. Кукушкін адзначае, што яны пакуль што ражкі гасці на кінастудыі. Трэба прыцягвалі яго індывідуальны пошчкі. Па

На здымку: удзельнікі пленума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР у час перапынку паміж пасяджэннямі. Злева направа: К. Крапіва, М. Лынькоў, М. Паслядовіч.

КУЛЬТУРНА-АСВЕТНАЙ РАБОЦЕ—ШЫРОКІ РАЗМАХ!

ЯК ДБАЕШ, ТАК І МАЕШ

У снежні 1960 г. закончыўся грамадскі агляд сельскіх культасветстановаў у Кобрынскім раёне. Што паназаў агляд, які яго вынікі?

Умовы агляду былі не з лёгкіх. Апроч дэяснай нагляднай ацінкі, неабходна было сістэматычна праводзіць цікавыя, зместовыя вечары, балі пераможцаў, вечары пытаній і адказаў і г. д. Кожны калектыв мастацкай самадзейнасці павінен быў наладзіць не менш 20 канцэртаў. Трэба было адрамантаваць будынікі ўстаноў культуры, па прызначэнню выкарыстоўваць бюджэтыныя сродкі...

У Кобрынскім раёне з 64 сельскіх устаноў культуры толькі сем знаходзіцца ў прыватных памяшканнях, 24 клубныя ўстановы маюць глядзельны залы.

На працягу 1961 г. у раёне трэба пабудавалі 30 калгасных клубоў у брыгадах, але будаўніцтва іх амаль не выдзела. Не аддадзены ў акупатаную і тых клубы, будаўніцтва якіх было распачата дві-тры гады назад. У калгасе імя Суворова вост ужо тры гады як замарожана будаўніцтва даганага клуба на 400 месц. У сельсагарадках «Перамога», «Міхаліўна», «Сіг перамогі» не рамантуецца памяшканні клубоў. Затрымаў у тым, што старымі калгасамі і сельсавета не могуць вырашыць, за чый кошт праводзіць рамонты.

У вёсцы Пегілі па вядзе фінансавых органаў раёна, якія своечасова не адпусцілі сродкі на заканчэнне будаўнічых работ пры наўнасці ўсіх будаўнічых матэрыялаў, сельскі Дом культуры так і застаўся не накрываным.

Іншы раз не па прызначэнню выкарыстоўваюцца бюджэтыныя сродкі культасветустаноў. Напрыклад, у Павысцкім сельскім Савеце палову сродкаў, асінгаваных на ўстаноў культуры, выдаткавалі на рамонты шкыды. Тым часам дах сельскага Дома культуры, на рамонты якога былі адпусчаны сродкі, застаўся неадрамантаваным. Неўдэльскі сельсавет у мінулым годзе для двух мадлоў культуры не даў грошы на папаўненне выжылага фонду бібліятэкі. Частка сродкаў на дабыццё інвентару не выдаткавана ў Яроміцкім, Наваасцяўскім, Грушаўскім сельскіх Савецках. Залежкі, Пелькаўскі, Гаравецкі сельскі Саветы ў апошні дні 1960 г. замест бібліятэчных стадоўкоў, на якія яны перадчылі грошы ў Камарненкі райпракцімбінат, атрымалі зусім непатрэбныя ім лабараторныя сталы. Усё гэта атрымалася а-за таго, што аблакутэнаб своечасова не заказаў на сваёму ліміту сталы для бібліятэчных абсталявання.

Клапатына, на-гаспадарску паставіліся кіраўнікі Дзінінскага, Рагазінскага, Асцраміцкага, Пелькаўскага, Кіселевіцкага сельскіх Саветаў да сваіх устаноў культуры. Памяшканні былі своечасова адрамантаваны, ушпелены, адылена папіва. Па прызначэнню выкарыстоўвалі ўсе астатнія бюджэтыныя сродкі. Дых і вынікі працы устаноў культуры ў гэтых сельса-

ветах добрыя. Напрыклад, Хідрынская, Дзінінская і іншыя сельскія бібліятэкі дамагліся, што кнігі чытаюць кожны пісьменны чалавек. Дзінінскі і Рагазінскі сельскія дамам культуры, Кіселевіцкім, Валюцкім, Пяскоўскаму, Гайкаўскаму сельскім клубам раёнаўна аглядываю камісія прывольна званне «Лепшая культасветустанова раёна».

Дзінінскі Дом культуры (дырэктар Дамітрый Гром) выканаў умовы агляду. Пры Доме працуе шасць гурткоў мастацкай самадзейнасці, у якіх удзельнічае каля 150 чалавек. Валюцкія артысты летася паставілі 23 канцерты. Перадзена звыш 160 леддэй і дакладаў, 59 маладзёжных вечароў, пяць вечароў пытаній і адказаў, масавыя гульні з выездам на малюнічныя берагі возера Любань. Савецкі Дом культуры, у які ўваходзіць калгаснікі і сельская інтэлігенцыя, актыўна удзельнічае ва ўсёй рабоце яго.

Вялікі арганізатарскія здольнасці праўдэле загадчыца Дзінінскай сельскай бібліятэкі камсамолка Надзея Місінкі, якая завочна скончыла Мінскі бібліятэчны тэхнікум. Бібліятэка таксама выканала ўсе ўмовы грамадскага агляду. Тут кнігу чытаюць кожны пісьменны чалавек. Звыш 25 працэнтаў кнігавядца складае сельсагаспадарчая і тэхнічная літаратура. Бібліятэка праводзіла цікавыя канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары, бібліяграфічныя агляды.

Грамадскі агляд, выявіўшы недахопы ў рабоце культасветустаноў раёна, карным чынам палепшыў справу камуністычнага выхавання і культурнага абслугоўвання працоўных.

Б. ДУДЗІН, інспектар Кобрынскага раёнага адыдзела культуры.

Ці гэта цябе не хвалюе, Павел?

Другі год працуе загадчыкам Зенькаўскага сельскага клуба Кармянскага раёна выпускнік Магілёўскага культасветучылішча Павел Свірдзюк.

Ты зрабіў за гэты час культурна-бюжэ? За год працятана ўсяго некалькі лекцыяў і дакладаў. Вучні Кармянскай сярэдняй школы № 1 выступілі тры разы з канцэртамі. Адна гукарады на жывёлагадоўчай ферме. П

СЛОВА У СТРАІ

Да 70-годдзя з дня нараджэння Ільі Эренбурга

Эренбург пісаў не толькі востра і темпераментна, з натхненнем. Ён ствараў свае п'есы і баяны публіцыстычныя і незвычайна салдацка-дэспілітанаваныя. Калі ўчора нашы войскі захоплілі, напрыклад, які-небудзь пункт, што сведчыла аб парварстве ворага, — аўтар жа быў даведзены аб гэтым і яшчэ шмат аб чым з артыкула Ільі Эренбурга. Калі сёння палонны асудзены да п'яці гадоў каторы, — праезд дзень-другі Эренбург ужо расказваў нам аб п'яцігадовай душы палатнай «звычайнае». Гэта быў сапраўдны літаратурна-мастацкі наметарый да галоўных падзей — каментарый высокага патрыятычнага гарту.

«Хто яны?», «Карычневая вопашка», «Мота-мех-мяшчочкі», «Барон у паход сабраўся...», «Індык...», «Фабрыка забойцаў...», «Беспарадныя гаўлятары...» Колькі было іх надрукавана ў гады вайны — артыкулаў падвалянага пачуцця і кароткіх, які выбух, памфлетаў, знішчальных фельетонаў, палымна-патрыятычных публіцыстыкі! У кожным з гэтых выступленняў п'есменніка, у пернім суесудзе, на ўсё год гучалі палымнае нянавіць да фашысцкіх захопнікаў, неўміручая вера ў перамогу нашай справы.

«Іны хочучы нас апамятаць, прымушчыць пахнуць Пушкіна і Шаўчэнку, — пісаў Эренбург у артыкуле «Свабода або смерць!» — Іны хочучы апамятаць, у парагні пеларусаў і астры, талкава і гузаў і крыкунцы: «ай-вай-вай!» Іны хочучы пасліць на нашай зямлі сваіх каланістаў... Іны ўжо распрацавалі план каланізацыі нашай чарназёмнай паласе... Іны хочучы, каб мы жылі для іх і на іх, каб мы размаўлялі паптам, каб мы ніхалі па ўказанні...»

Ворагі праціліся — не на раб-боў яны напалі, а на свабодны і горды людзей... Ніколі, ніколі, ніколі саветскія людзі не стануць рабамі! Так, ворагі праціліся. Палымнае слова Эренбурга-воіна заўсёды пераконала нас у гэтым і з першага іна вайны да апошняга, да пераможнага рубіжа п'яты ў п'ячой шло з нашай арміяй, з нашай зброй. Не п'ячойла б, дарчы, шумлівае намчарнае гітлераўскае п'ячыму добра вывучылі ваіна-публіцыстычнае спадчынае намага паважанага юбіляра. У адным са сваіх памфлетаў, прыгавораў сёння, Ільі Эренбург прыводзіў нейкую гітлераўскую інструкцыю, выдданую германскім генеральным штабам у лістападзе 1940 г. Паракачы на нестатковы прыпад «чытакоў-ных арміяў» у параўнанні з тым, які расце насельніцтва славян, аўтар гэтай інструкцыі падкрэсліваў: «П'ячым здарова хлапчук, які нарадзіўся ў 1941 г., можа стаць у 1961 г. дасканалым салдатам...» Так, за п'ячойла з разбойнага напад-да на нашу краіну гітлераўскія бандыты каланізацыі аб тым, хто будзе знішчыць і рабаваць народы ў 1961 г.

Што ж, зарэз у нас 1961! Забы-ваць аб тым, як вызвалілі мы Гітлера ад усіх клопатаў на гэтым свеце, той-сёй спашаеца сёння прыняць яго бандыцкія клопаты на сябе. Пачытайце Эренбурга, панове! Іна художны запамочні і для нас, аўтараў вайны. Палымнае слова Ільі Эренбурга іна заўсёды ў салдацкім страі на рубіжках мінулых бітваў. Іны засталіся ў страі і сёння, закідаючы нас да п'ячынцы, да мужнасці ў Імя Айчыны, суропа параджочкаў нашых ворагаў: не лезце, праціліце!

Другая мая сустрэча з Эренбур-гам адбылася праз некалькі год пасля вайны, у рабочым кабінце п'есменніка. Адна з мініскіх газет даручыла мне заказаць Ільі Рыгоравічу артыкула пра баяны саветскі ордэн. Пры гэтым яму самому давалася права вырашчыць, пра які іменна ордэн пісаць. І Эренбург выбраў ордэн Славы.

— Аб Славе буда пісаць, — сказаў ён. — Аб салдатах.

І судоўчы яго горды, п'ячым слова пра людзей, чыя доблесць увячана гэтай простай і вайкай узнагароды, я эню з вайкай паважай успомніў яго п'есменніцкую працу ў ваенныя гады, яго публіцысты-ку, слау якой справядліва параўнаў народ са знішчальнымі сілай аб'оў.

Пётр ХАРКОВ.

Вельмі часта маладыя п'есменнікі паражваюць за блядз, суроу, прэ-су, мову, у далейнім выпадку не скажам. Тут — наадварот: у п'есмен-ніка лексічнае багацце мовы, але ён не ў сілах справіцца з гэтым бага-ццем, ці — больш правільна — не імкнецца справіцца з ім, увасці яго ў рамкі агульнапрынятых законаў кампазіцыі, логікі, нон сінтаксісу і фра-заеалогіі. Аўтар у сваім імкненні скажыць пра ўсе «рыгнальна», забявае часам пра інаю твора, пра тое, што ён павінен скажыць.

Праўда, у раманах ёсць і добра напісаныя місцыі — сёння на ква-тэры ў оічы Сабольскага, сход-лець і клубе, павявае на лася, «свабоду» Рамана П'яра да Нікі на кватэры ў Галіны, апошні веча-р Дзедзіцкі п'есменнік добра вядзе ды-лягатыўнае мовы і п'ячым вядзе сваіх снізях, добра ведае родную мову. Усё гэта сведчыць, што ў асобе І. П'яцішнікава мы маем здо-ляна п'есменніка, і ў той жа час, што поспех яго чаквае там, дзе ён пазібае манернасці і дасягае мастацкай прад-тава. А гэтай прастаты, мастацкай глыбіні, праўды і п'ячым характараў у раманах вельмі мала.

Хочацца сказаць п'есменніку: пош-кі заўсёды павіны быць пошукам, а не літаратурнай бравадай. Мастац-тва — сур'ёзная рэч, гэта не практы-каванні ў форме, а размова пра жы-ццё — размова глыбокая, сур'ёзная, іна; і яшчэ: каму многа дазена, а тата многа і патрабуецца. А Іван П'яцішнікаў — прызак галазныты, Таму ён павінен знайсці сябе як мастак на шляхах прастаты, а не манерніч-на.

Д. ШАПРА.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

31 студзеня 1961 г. 3

Шануем памяць выдатнага паэта

(Ліст з Украіны)

Як вядома, выдатны беларускі паэт Францішак Багушэвіч некаторы час жыў на Украіне, у прыватнасці, у нас на Сумшчыне. Таму зрамуемца цікавацца да жыцця і творчасці паэта ў нашых юных краязнаўцаў, аўчачу Улаўскай сярэдняй школы Чырвоная раёна на Сумшчыне. Мы пачалі збор матэрыялаў пра аўтара «Дудкі беларускай» год там назад. Цяпер у нашым школьным музейным кутку з'явіліся дарэгія для нас эк-спанаты.

Тут экспануюцца «Выбраныя творы» аўтара 1952 года выдання на беларускую мове, кніга С. Александровіча «Незабытымі сцежкам», падараваная аўтарам на памяць юным краязнаўцам. Ёсць тут і беларуская газета «Літаратура і мастацтва» за 6 верасня 1960 г. з артыкулам пра Багушэвіча і часопіс «Полымя» № 6 за 1960 г., а таксама партрэт паэта і іна. Вядліку дапамогу ў вывучэнні жыццявага шляху паэта аказвае нам старшы навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янікі Купалы Акадэміі навук БССР С. Александровіч. Мы ўдзячны яму за гэта. Нядаўна мы правялі веча-р, прысвечаны жыццю і дзейнасці Ф. Багушэвіча.

Паставілі пытанне ў абласным друку аб увекавечэнні памяці паэта, вырашылі больш падрабозна вывучыць перыяд жыцця Багушэвіча на Украіне.

П. КІСЯЛЕНКА, кіраўнік гісторыка-краязнава-га гуртка.

ЭСТЭТЫЧНАЕ Выхаванне ПРАЦОУНЫХ

У многіх гарадах і вёсках Брэсцкай вобласці створаны і працуюць універсітэты культуры.

Заслужаны папулярнасцю карыстаецца ў населеным Целяханскіх пасялковы Універсітэт культуры Ля-вішчынскага раёна. У ім займаецца звыш 200 чалавек. Сярод іх — кал-гаснікі сельгаспадарчых «Расіў» Пётр Баран, Яніна Лісцэва, Валішчына Баран, рабочыя дзвеапартовага камбіната Марыя Домас і На-дзежда Сіханчук, настаўніца Валян-ціна Макавіч, урачы Мікалай і Аніа Страбук, бібліятэкар Галіна Ткачык і многія інашы.

Пры ўніверсітэце чатыры факультэты: камуністычнага выхавання мо-ладзі, літаратуры і мастацтва, атэ-му, перадавога вопыту ў навуцы, тэхніцы і сельскай гаспадарцы.

Вядліку культуры-выхаваўчую работу суроу населенымца праводзіць Баранавіцкі і Пінскі гарадскі, а таксама Маладзёжскі сельскі ўні-версітэты культуры. Усёго ў воб-ласці — 16 народных універсітэтаў.

Н. КОЛАУ.

У нашай рэспубліцы — больш ста самадзейных кампазітараў. Сярод іх — рабочыя, калгаснікі, служачыя. Вядліку дапамогу ў творчай працы аказвае ім Рэспубліканскі Дом народнай творчасці і Саюз кампазітараў БССР. У Мінску і абласных цэнтрах праводзяцца канферэнцыі і семінары, надаваюцца кансультацыі.

На здымку: народны артыст БССР М. Аладаў (злева) і народны артыст СССР Я. Цікоці прыводзіць разбор новых музycznych твораў на семінары самадзейных кампазітараў Мінскай вобласці.

Фота І. Змітровіча. Фотэхроніка БЕЛТА.

бок не тыкне. Я ведаю, пра што ты думаеш. Некалі ж тэба выкарыстоўва-лі і на суці берэг. І мяркую, час ужо адумацца, алавацьчана. Вярнуцца да людзей тэба з ласу». Пад засло-ну з'яўляецца ў раманах першы сакра-тар райкома партыі Пётр Фёдаравіч. У перспектыве Васіль Міранавіч будзе сакратаром райкома камсамола. Ёсць інашчэ ў раманах дзяржурны дэле-гацый (у мінулым бядак з бела-коў) — пастух Тодар, ёсць і дзяржур-ная спекулянтка-самагоніца Раі-на.

Хто ж у цэнтры ўвагі п'есменніка, на чым баку яго сімпатыі? Суб'ек-тыўна, вядома, на баку Леаніда і Га-ліны, Васіля і Аркады і г. д. Але гэтыя вобразы ў параўнанні з аду-мочым, выгладжым бледным, безжы-ццевым, пасіўным. І таму гучыцца фразы п'есменніка, укладзеныя ў ус-ны розных герояў, аб удзеле калгаса пры новым старэйшым сісучу ў па-ветры, выгладжана бяздоказнымі дэкларацыямі, закідаючымі зап'ячым промакі аўтара ў паказе іх дзейнасці, у стварэнні іх характараў.

Што ж, можа, Леанід з Галінай з'яўляюцца тымі кардынальнымі воб-разамі, якія наша моладзь можа браць за ўзор для сябе ў штодзён-ным жыцці і паводзінах? Паспрабуем разабрацца. Упершыню мы пазна-еміцца з Галіяй як грамадскай актывіст-кай у час яе прагулі з Васілём Міранавічам, калі яна рэзка дакарае апошняга за слабую антыражэйную прапаганду. За тое, што м'ясоўныя камсамольцы «папу за ласуэй га-дуць». «Вось дудкі яна! — думалася яна разам з Васілём Міранавічам. — Адрэзай бярэ быка за рогі! Яна тут уціх за поас заткнелі» Яшчэ больш гэта перакананне расло, калі мы ўба-чылі не разам з Леанідам у доме оічы Сабольскага. Хачелася ўжо, каб п'есменнік уцухі паказаў (ш-хоць бы расказаў) гісторыю фар-мавання гэтай мошай, нават вальной натуры актывісткі. Бо не пабала-ла ж яна ўступіць у адынаорства з п'ячым Раманам П'ярам, які лядва з няжом на Леаніда! Але што гэта? Пачытава Галія яшчэ адну лекцыю пра мяшчанства на бурным сходзе — грамадская дзейнасць яе да канца твора» загасла. А разам з гэтым за-

Вокладкі новых кніг, якія выйшлі ў Дзяржаўным выдавецтве БССР: «Зоркі салгорскія» А. Кулакоўскага, «За башкоўскім парогам» М. Гроднева, «Верныя прысяге», «Туркменскія народныя казкі».

МАЛАДОСЦЬ ТЭАТРА

Бабруйскі перасоўны тэатр можна назваць тройчы маладым. Па-першае, таму, што нарадзіўся ён пазней за інашы ў рэспубліцы і яму яшчэ паўгода засталася да п'яцігоддзя. Па-другое, у гэтым невялікім творчым калектыве з 25 чалавек семінацкіх — маладыя актывісты. Па-трэцяе, большасць іх — Баранавіцкая, Мінская, Саевіч, Дзераўцова, Чырвоцкі, Ва-рнік і інашы — толькі ў сёлетнім тэатральным сезоне ўпершыню вы-йшлі на прафесійналіную сцэну.

І гэта ў Ларысе Баранавіцкай твор-чай біяграфія. Яна толькі пачынаецца. Нарадзілася Ларыса ў 1940 г. на Гродзеншчыне, скончыла школу, пра-цавала сельскім бібліятэкарам. Там заахвоцілася да самадзейнасці. Вы-ступала ў калгасах — спявала, да-клывалася, танцавала. Сустрэкалі-цёла, дружна ападыравалі.

У райкоме камсамола гаварылі: здыналі, няхай вучыцца.

Паслалі Ларысу ў Мінск на курсы кіраўнікоў драмлекцыяў пры Бе-ларускім тэатральна-мастацкім ін-стытуте. А пасля курсуў пачала пра-цаваць у Бабруйску.

І тут жа хочацца сказаць пра не-меш здыноўку Ларысу Мінска. Яна таксама такія паспела сыграць першы ролю толькі ў двух спектак-лях: «Небесныя ўрасты» С. Нарын-яні і «Курортныя знаёмства» Вінік-на і Крахта. Галоўны ржысёр тэат-ра А. Аркадзевы гаворыць пра яе:

— Расце, здыналі, характэрная артыстка Прыдатная і для драмы і для камедыі.

Годкі паўгода, які Ларыса на сцэ-не, а ўжо добра сябе паказала.

У Бабруйскім тэатры смела дару-чыць складаныя ролі маладым ар-тыстам. І гэта апраўдана.

Магчыма, яшчэ вельмі далёка да сталасці Марыя Саевіч, але сёння ве-даем, што гэта вядома ўдзельніца ў Шарафоскай сельскай школе. Потым

працавала на аўтазавадзе, учывары вучылася ў палітэхнічным інстытуте, а сёння не пакідае. Любоў да тэат-ра перамагла. І вось яна артыстка Бабруйскага драмтэатра. Ёй даручы-лі складаныя ролі Веры ў спектаклі «Любоў, Надзея, Вера». Саевіч з ёю спявалася.

Сказаць у упэўненасці, што ўся група моладзі, якая папоўніла ў апошнія два гады Бабруйскі тэатр, назаўсёды застанецца на сцэне, яшчэ рана. Сярод іх ёсць і здыноўны, і та-ленцівыя юнакі і дзяўчаты, але час для кожнага з іх з'явіцца лепшай праверкай.

Гутарым на гэтую тэму з А. Ар-кадзевым.

Ён гаворыць, што працаваць з моладдзю і цікава, і п'ячкая, і дэ-ліка. Лёгка таму, што моладзь сва-бодная ад штампіў, тэатральнага трафарату, які нярэдка праследу-ець старога актывіста. Моладзь у ігры самабытная. А шчыра таму, што да-водзіцца пачынаць выхоўваць з аду-е.

Галоўны ржысёр расказвае пра кожнага з маладых артыстаў цёла і грунтоўна.

Бяспрэчна здыналі Ларыса Мінска. Але многа даводзіцца і ёй самой, і з ёю працаваць над разві-ццём дэп'ячым галасы. І ржысёр радзі, што яна хваітна вучыцца. На сцэне трымаецца смела, але нярэдка смеласць пераходзіць у прамывую развязнасць. Яшчэ многа даводзіцца і ёй самой і ржысёру праправаць, каб яна стала добрай артысткай.

А вось у Ларысе Баранавіцкай до-пры, прысмыні тэмбр вольна, толькі часам называе дэкларацыянасць. Ні школа, ні курсы пры інстытуте, ні жаль, не вядуць да драматычнага здыноўнасці і магчыма, не памылілі-ся. Але калі ў сваёй першай ролі ў «Састры Варвары» маладой артыст-кай даявалася сустрэцца з куплетамі і танцамі, ржысёр-пастаноўчык Масцераў вымушаны быў прапаві-ваць зныць іх са спектакля. Праўда, свае драматычныя здыноўнасці артыст-ка набягла паказала ў спектаклях «Небесныя ўрасты» і «Любоў, На-дзея, Вера».

Марыя Саевіч у першай даруча-най ролі, пра якую ішла гаворка вышэй, здолела і па характэру, і па тэмпераменту, і па многіх інашых асаблівасцях сыграць самую суро-е. Вядзі, у тым галоўна прычына не ўданы. Гутарым з дзяўчынай.

— Марыла быць ржысёрам, ня-...

Вось прыклад. Даволі здыналі Дзераўцова ў мінулым годзе за-кончыла студыю пры Мінскім драм-тэатры і паступіла да Бабруйска-га студыя яе хваіла да драматычнага здыноўнасці і магчыма, не памылілі-ся. Але калі ў сваёй першай ролі ў «Састры Варвары» маладой артыст-кай даявалася сустрэцца з куплетамі і танцамі, ржысёр-пастаноўчык Масцераў вымушаны быў прапаві-ваць зныць іх са спектакля. Праўда, свае драматычныя здыноўнасці артыст-ка набягла паказала ў спектаклях «Небесныя ўрасты» і «Любоў, На-дзея, Вера».

У першым нумары часопіса зме-шаны вершы карэйскіх паэтаў Кім Чэра, Пак Се Ена, балада Кім Сун Сока, паэма беларускага паэта Ва-ляціна Таўля «Песня пра сурх» і інашы матэрыялы.

хай нават спачатку ў самадзейнасці затым у Народным тэатры. Магчыма з пачатку часу буды. Хачу паступіць на ржысёрскі факультэт Тэатральна-ма-стацкага інстытута. Многа чытаю, а пакуль вучусь завоцца. Артысту патрэбна эрудыцыя. Першая роля няхай і была вядліка, але я разу-мею, што яна ўдалася таму, што я знайсці сябе ў акаліччых, якія прапавіе п'еса. А вось ці хочіць здыноўнасці пераўвасабявення — не ведаю, але разумеею, што толькі та-ды будзе вядліка, ці выйдзе з мяне артыстка. Цяпер вырашыла нека-ры час выступіць у невялікіх ролях, вучыцца, знайсці шлях да вобраза.

Несправядліва будзе ў размо-вах абішчы маладога артыста Малад-зі-ра Гурчанкова і сакратара кам-самольскай арганізацыі Браніслава Чырвоцкага.

Уладзімір Гурчанкоў, бадай, адзін з самых здыноўных у групе маладых артыстаў. Два гады назад ён скон-чыў студыю ў колгасу. Але пры-няў у тэатр апроч здыноўнасці і га-товых штампіў. Немала даявалася яму самому і ржысёру праправаць, каб ад іх пазбавіцца, каб артыст знай-шоў сябе, аднавадзіце яго здыноў-насць, месца на сцэне. Больш дэсці-ролей за гэтыя два гады выканаў у тэатры малады артыст і заўсёды меў поспех. Яго чыцца палюбоў глядач.

Браніслава Чырвоцкага тэатр ал-шчыў у Касцюковічах, калі калек-тыву вядома здыноўнасць там не гас-та-ва. Браніслаў скончыў Малад-зі-ра-скае вучылішча культнараб'ячых і працаваў у райкоме Дома куль-туры. Узаяў яго на «сробо». І вось спачатку роля капітана Скварцова ў «Шалёму-дзянішчыку», затым — Сцяпан Казінец у «Хуцары», а ця-пер — мастак Ільы у «Курортныя знаёмства». Не, не памыліліся тэатр. «Праба» аказалася правільнай. Брані-слаў Чырвоцкі творча расце.

Моладзь тэатра павіна вучыцца. Праўда, асноўная вучоба ў бабруй-чым праводзіцца на прыкладзе, на вобразе, у ржысёрскіх гутарках. Вольныя ўвага адыдацца спецыя-ліз урокам, музыцы і танцам. Але ўсё гэта вядліка недастаткова. Тэатр павінен прапавіць усебаковую ўва-гу да павышэння якасці спецыяліз, так і агульнай культуры маладых ар-тыстаў.

Але і та вара, якая праводзіцца ў Бабруйскім перасоўным тэатры па выхаванню тэатральнах караў, — вядліка высакародная справа, варта падтрымаць.

М. БЯРЭЗІНСКІ.

—Бабруйск.

Паэма В. Таўля ў карэйскім часопісе

У Карэйскім Народна-Дэмакратычнай Рэспубліцы пачаў выходзіць новы штокарэальны часопіс карэй-скіх п'есменнікаў «Сі мун-хак» («Пазісія»), які закідаючы знаёміць чытачоў з творчасцю сучасных кар-рэйскіх паэтаў, з класічнай спадчы-най, аспячаль п'ячым пытанні літаратурнага жыцця, а таксама змяшчаць творы замежных паэтаў.

У першым нумары часопіса зме-шаны вершы карэйскіх паэтаў Кім Чэра, Пак Се Ена, балада Кім Сун Сока, паэма беларускага паэта Ва-ляціна Таўля «Песня пра сурх» і інашы матэрыялы.

«пахучы» на «спажочны». І такія зде-ці адчуваюць на сабе многія словы: рабачы, рвуны, з цёмным, неўзабу-тым, заблэктаў, чарныя, п'ячым, вальчы, намакскіныся, галтаўка, хмыччы, спякаты, брыдаць, цяла-ва, баканія, аханія, закайваць, кі-ношчыцы і т. д.

А чаго варта пастаяннае скарочэ-не слоў: мо, трэ, на'т, ці залішне ча-стае ўжыванне часнічак: бы, б; слоў: во, які, нейкі. Як быццам аўтар хо-ча дамагчыся найбольшай экспрэсі-і, але застаецца ўражанне аднастай-насці і нарачатысці. Атрымляецца, як кажа І. Сабалеў: звышце як быц-цам «коротка і дынамічна, а ўнутра-шняя таўталогія». Гэта п'ячым іна-шчэ і сістэма параўнаў, якіх аўтар дае да аднаго прадмета аж не-калькі. Часта яны супярэчлівыя, а т-і занадта агульныя. «Заходзіўся ма-ро, бы хто дзе вадзіў палкай на частакоў», «рыкаў, як запрэжаны ў плуг галены аромы бык (12)»; «ныў, як шалены сівер у тэафонных пра-вадах»; «стантаў, што скінутаў (12) з ног хваробію жываста».

Іван П'яцішнікаў часта любіць ук-рываць у якасці эпітэтаў прыклады, які ў тэксце часта мудагледзіць: побач з беларускім словам стаяць рускае — пуншчы-пючкі. А ў на-рачатысці таўталогія: «Неба — п'ячым, шэрае Неба — імжа-туман». Стара-жыццёва ў раманах і вельмі дзідзіўна-сваіх выкладаў не беларускіх, слова-злучэнні: «кую калі дзе бачыла (гэта нактаў): няма было калі». Амаль усё яго героі ўжываюць такія звароты: ты глядзі, ты скажы, ты вядзі, ты падувай. Праўда, апошняе ўжы-вае толькі Галіна, але аўтар, мабыць, забывае, што такія звароты не ўла-сцівы наогул гараджанам; яны — прыналежнасць сельскай моўнай сты-лі.

І наогул, у п'есменніка прыкметна тэндэнцыя адзінаць, адыноўчы чыта-цель. Тут і прывіжчы адмысловы і інашчэ (дла вядліка Аніткава чаго вярта), і вядліка вядліка добра вяд-ліка і вясак: Закаложа, Чарчак, Вядліка, Камена, Дзераўцова, Чарчак, Галдэрада ёсць (м'ястосы варыянт «мурашчына веча», «шчырнае нощ», «расхрыстася дзверы»; «вуліца ўка-

кае з воч, бы хто тузануў. Да сябе дабуі і шырокі шарачы, каб скуручы ў трубку», «разваліны выгладжана лён на лугах у зтавах», «ржа даўжыню вальчы, намакскіныся, галтаўка, хмыччы, спякаты, брыдаць, цяла-ва, баканія, аханія, закайваць, кі-ношчыцы і т. д.

Вельмі часта маладыя п'есменнікі паражваюць за блядз, суроу, прэ-су, мову, у далейнім выпадку не скажам. Тут — наадварот: у п'есмен-ніка лексічнае багацце мовы, але ён не ў сілах справіцца з гэтым бага-ццем, ці — больш правільна — не імкнецца справіцца з ім, увасці яго ў рамкі агульнапрынятых законаў кампазіцыі, логікі, нон сінтаксісу і фра-заеалогіі. Аўтар у сваім імкненні скажыць пра ўсе «рыгнальна», забявае часам пра інаю твора, пра тое, што ён павінен скажыць.

Праўда, у раманах ёсць і добра напісаныя місцыі — сёння на ква-тэры ў оічы Сабольскага, сход-лець і клубе, павявае на лася, «свабоду» Рамана П'яра да Нікі на кватэры ў Галіны, апошні веча-р Дзедзіцкі п'есменнік добра вядзе ды-лягатыўнае мовы і п'ячым вядзе сваіх снізях, добра ведае родную мову. Усё гэта сведчыць, што ў асобе І. П'яцішнікава мы маем здо-ляна п'есменніка, і ў той жа час, што поспех яго чаквае там, дзе ён пазібае манернасці і дасягае мастацкай прад-тава. А гэтай прастаты, мастацкай глыбіні, праўды і п'ячым характараў у раманах вельмі мала.

Хочацца сказаць п'есменніку: пош-кі заўсёды павіны быць пошукам, а не літаратурнай бравадай. Мастац-тва — сур'ёзная рэч, гэта не практы-каванні ў форме, а размова пра жы-ццё — размова глыбокая, сур'ёзная, іна; і яшчэ: каму многа дазена, а тата многа і патрабуецца. А Іван П'яцішнікаў — прызак галазныты, Таму ён павінен знайсці сябе як мастак на шляхах прастаты, а не манерніч-на.

В. КРЫСТАЛЬ.

